

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

19 juni 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over tabakspreventie

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Wonen, Media en Sport, over tabakspreventie

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over tabakspreventie

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 19 juni 2003

VOORZITTER : De heer Jo Vermeulen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.04 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over tabakspreventie

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Wonen, Media en Sport, over tabakspreventie

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over tabakspreventie

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van mevrouw Becq tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, tot de heer Keulen, Vlaams minister van Wonen, Media en Sport en tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over tabakspreventie.

Minister Keulen antwoordt tevens in naam van minister Vanderpoorten en minister Van Grembergen.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vraag heeft betrekking op verschillende bevoegdheden, vandaar dat ik me met dezelfde vraag tot drie ministers richt. Mijn vraag gaat over de Stichting Rodin, die een tijdje geleden in de media kwam. Ik denk niet dat ik nog veel aandacht moet besteden aan het feit dat tabak schadelijk is voor de gezondheid. Het staat immers vast dat tabak een negatieve invloed op de gezondheid heeft.

De federale overheid zou eigenlijk een tabakspreventiefonds oprichten met daarin 12,4 miljoen euro. Minister Reynders zou de tabaksfabrikanten aanspreken en vragen om geld te storten op de rekening van de Stichting Rodin. Dat zou tot gevolg hebben dat er veel minder middelen in het tabakspreventiefonds zullen zitten. Daarover werd een convenant met Vlaanderen afgesloten. Preventie is trouwens nog steeds een Vlaamse opdracht. Tijdens de begrotingsbesprekingen in de commissie voor Welzijn hebben we gezegd dat het belangrijk is dat Vlaanderen voldoende middelen in dit fonds kan steken. Dat was trouwens ook een van de bedingen van de Raad van State.

Wat zijn de gevolgen van het feit dat de tabaksindustrie wordt gevraagd om te investeren in preventie ? Wat is daar trouwens de bedoeling van ? Wie dit dossier volgt, zegt dat het te vergelijken is met de maffia mee de bestrijding van de criminaliteit te laten financieren. De tabaksindustrie zou nu dus geld geven om zichzelf overbodig te maken. Dat zou de ultieme doelstelling moeten zijn. Heel veel diensten in de welzijnssector werken in de hoop ooit overbodig te zijn. Ik weet echter niet of we een dergelijke mentaliteit van commerciële bedrijven mogen verwachten.

Ik vind het logisch dat een bedrijf graag zo veel mogelijk klanten wil hebben en winst wil maken. In hoeverre kan een bepaalde industrie in dat perspectief echter bereid worden gevonden om geld te storten in een privé-fonds ? Het zou anders zijn indien het om een overheidsfonds zou gaan.

Volgens de WGO probeert de tabakslobby de prijsstijgingen die via de fiscaliteit worden doorgevoerd, geleidelijk aan te laten verlopen. De mensen liggen immers minder wakker van een aantal kleine prijsstijgingen na elkaar dan van één grote prijsstijging. Op die manier zouden rokers minder worden afgeschrikt.

Becq

De tabaksindustrie heeft het niet altijd eerlijk gespeeld. Zo was bijvoorbeeld in het verleden al bekend dat sigaretten verslavend zijn. Bovendien voegt de tabaksindustrie er verslavende producten aan toe om ervoor te zorgen dat mensen blijven roken.

De WGO heeft veel onderzoeken laten uitvoeren en heeft de praktijken van de tabaksindustrie geanalyseerd. De tabaksindustrie steunt vaak campagnes die duidelijk moeten maken dat roken een zaak voor volwassenen is. Ze willen de beschikbaarheid van sigaretten voor jongeren verminderen. Op die manier worden de doelstellingen echter niet bereikt. Het bevestigt de boodschap dat roken voor volwassenen een normale zaak is, terwijl de schade voor volwassenen even groot is. De aantrekkelijkheid wordt er voor jongeren zelfs door vergroot. Als de juiste strategieën niet worden gebruikt, creëert men een tegengesteld effect.

Het VIG heeft de opdracht om met de weinige middelen die vanuit Vlaanderen worden toegekend, ook op vlak van tabaksgebruik preventiestrategieën te ontwikkelen. Zij stellen dat de acties van de Stichting Rodin zorgwekkend zijn. Ze hebben een mediacampagne ontwikkeld die onder meer bij VTM in spotjes resulteert. Daarin worden afschrikmethodes gehanteerd. Onderzoek toont nochtans aan dat zorgvuldig moet worden omgesprongen met boodschappen die op angst inspelen. Als het publiek zich niet in staat acht om het voorgestelde risico te vermijden, heeft de boodschap het tegengestelde effect. Het VIG benadrukt het belang van een globale strategie. Daardoor worden immers verschillende aspecten tegelijk aangepakt en allerhande doelgroepen bereikt.

Het VIG en de WGO hebben de aanbeveling gedaan – die België nog moet ratificeren – tabakspreventie niet te financieren vanuit de tabaksindustrie of privé-fondsen, maar door de overheid. Ik heb gehoord dat de Stichting Rodin in scholen onderzoek naar verslavingsgedrag verricht, dat reeds door wetenschappelijke instellingen werd verricht. De vraag is terecht met welke bedoelingen dat gebeurt.

De vraag rijst of de Vlaamse overheid niet een eigen opdracht heeft. Er moet in voldoende middelen worden voorzien om zelf aan preventie te doen. Daarnaast moet misschien een waarschuwing worden gelanceerd naar de beoogde doelgroepen. Scholen of jeugdorganisaties krijgen immers geld van de privé-fondsen om mee te werken aan aller-

lei onderzoeken. Als de effecten hiervan echter tegengesteld zijn aan de oorspronkelijke bedoelingen, moet de overheid haar verantwoordelijkheid opnemen.

Ik vraag de respectieve ministers van Onderwijs en Jeugd, die zich toch om de jongeren bekommeren, uitleg te verstrekken over deze stichting en vraag hun de jongeren te waarschuwen voor het gevaar. Aan de minister van Media en Sport vraag ik een strategie van ontrading te hanteren ten aanzien van de tv-zenders die niet tot de openbare omroep behoren. De eigen openbare omroep moet in de globale strategie betrokken worden en ervan overtuigd worden niet zomaar zulke spots uit te zenden.

De voorzitter : Minister Keulen heeft het woord.

Minister Marino Keulen : De problematiek die mevrouw Becq naar voren brengt, wordt gedeeld door heel wat commissieleden en mensen die op dat vlak van het preventiebeleid bezig zijn. De minister van Welzijn en Gezondheid is in feite voor deze materie bevoegd.

Mevrouw Sonja Becq : Ik heb de minister van Welzijn en Gezondheid al ondervraagd in het kader van de begrotingsbesprekingen.

Minister Marino Keulen : Voormalig minister Vogels heeft zich in het verleden steeds expliciet afgezet tegen samenwerking met de Stichting Rodin en heeft er zich van gedistantieerd. Er ontbreekt echter een wettelijke basis om samenwerking te verbieden. Dat is ietwat dubbel.

Iedereen heeft het gevoel dat samenwerking op vlak van tabakspreventie met de stichting, die nauwe banden heeft met de tabaksindustrie, niet helemaal zuiver is. We betwijfelen of dergelijke mensen wel voluit gaan. Pakken ze dit ernstig genoeg aan ? Geven ze een realistisch beeld van tabaksverslaving ? Laten ze weten dat sigaretten roken ertoe kan leiden dat iemand zijn leven in rook laat opgaan ? Dat is onze reserve tegenover dergelijke stichting. We kunnen dit vergelijken met de vraag aan stropers om boswachter te worden. De geloofwaardigheid komt in het gedrang.

Tezelfdertijd verdient iedereen het voordeel van de twijfel. Niemand kan de Stichting Rodin van enige fout beschuldigen. Bij beleidsmakers en hulpverleners bestaat gewoon enige reserve. De WGO adviseert dan ook tegen elke vorm van samenwerking met de tabaksindustrie. U hebt dat zelf vermeld in uw betoog.

Keulen

Werd hierover onderhandeld of contact opgenomen met de minister van Onderwijs en de verschillende ministers van Volksgezondheid? Dat is nog niet gebeurd. Minister Vogels heeft er altijd voor gekozen om samenwerking uit de weg te gaan.

Zal de minister van Onderwijs de scholen waarschuwen, desgevallend verbieden, om aan dergelijk onderzoek of aan dergelijke acties mee te werken? Minister Vanderpoorten laat eveneens weten dat zij in deze slechts een sensibiliserende rol kan vervullen. Ze wil er uiteraard alles aan doen om jongeren van het roken af te houden. Samenwerking met organisaties kan niet verboden worden, tenzij dit uitdrukkelijk op een of andere wettelijke verbodsbepaling zou rusten, die bijvoorbeeld zou uitgaan van Volksgezondheid. Zolang de Stichting Rodin die kwalificatie niet krijgt, kan er geen verbod worden uitgevaardigd.

Zal de minister van Jeugd stappen ondernemen tegenover jongerenorganisaties om hun af te raden mee te werken aan de campagne van deze stichting? Heeft de minister van Jeugd hieromtrent contacten gehad en afspraken gemaakt met de minister van Welzijn en Gezondheid? Minister Van Grembergen laat weten dat hij dat nog niet heeft gedaan. Hij gaat ervan uit dat de verenigingen zelf kunnen beslissen of en met wie ze samenwerken. Als ze preventie willen voeren, zijn ze best in staat om een goede keuze te maken. Een jongerenorganisatie is een autonoom orgaan. Het is niet gebruikelijk dat een minister hierover aanbevelingen formuleert. Bovendien gaat het om een legale stichting. Hoe kan een minister dergelijke samenwerking verbieden?

Zal de minister van Media stappen ondernemen tegenover de omroepen? Het volledige verslag van deze vraag om uitleg zal worden overgemaakt aan de omroepen zodat ze weten wat hier leeft.

Net als mijn collega-ministers ben ik huiverig om aanbevelingen te doen aan de omroepen. Deze commissie heeft steeds gewaakt over de autonomie van de Vlaamse omroepen en vooral over de programma-autonomie. We hebben die altijd ten volle gerespecteerd. Dat heerste hier als gedragscode over meerderheid en oppositie heen. Het spreekt voor zich dat ik die lijn volledig zal doortrekken.

Ik lees u een stuk voor uit de wettekst op de boodschappen van algemeen nut: 'De boodschappen van algemeen nut moeten duidelijk herkenbaar zijn en onderscheiden zijn van de programma's. Ze

worden voorafgegaan en gevolgd door een passende aankondiging dat het om een boodschap van algemeen nut gaat.'

De VRT stelt dat tabakspreventie een domein is dat kan worden beschouwd als een domein van het algemeen welzijn. Over de manier van financiering van deze campagne spreekt de VRT zich niet uit. De VRT beoordeelt de spotjes alleen op hun inhoud. De VRT zal de spotjes dan ook uitzenden volgens de terzake vastgelegde decretale bepalingen. De VRT heeft tot nog toe geen aanbod gekregen. Laat dat duidelijk zijn vooraleer u in paniek raakt.

Aan VT4 zijn evenmin spots van de Stichting Rodin aangeboden. De omroep stelt dat hij de spots voor de Stichting Rodin voor uitzending zou aanvaarden indien ze geen inbreuk zouden vormen op de bepalingen van de omroepdecreten.

VTM heeft op dit ogenblik een antitabakscampagne lopen op haar jongerenzender JIMtv. Deze campagne gaat echter uit van de Europese Commissie. Ik veronderstel dat u daar ook voorbehoud bij hebt. Tot op heden heeft VTM nog geen reclamecampagne geplaatst voor de Stichting Rodin. VTM heeft zich enkel beperkt tot redactionele aandacht in het duidingsmagazine Telefacts. De zender heeft wel de vraag gekregen van de Stichting Rodin om binnenkort de antidrugsdag aan te kondigen via spots in de reclameblokken. Dit gaat verder dan een loutere antitabakscampagne, het gaat over alcohol en alle andere drugs. VTM heeft de productiehuisen ook schriftelijk opgeroepen om het roken niet expliciet te promoten in reeksen en series die voor de omroep worden gemaakt. VTM probeert met andere woorden zo weinig mogelijk rokende mensen in beeld te brengen. Vaak levert een dergelijke gedragslijn nog de meeste resultaten op.

Vitaya, de Vlaamse lifestylezender, besteedt in het gezondheidsprogramma Vitali-Tijd regelmatig aandacht aan roken en de negatieve invloed van roken op de gezondheid. De zender geeft ook getuigenissen van personen die willen stoppen met roken. Hij heeft tot nu toe al evenmin reclameorders voor advertentiespots ontvangen van de Stichting Rodin. Vitaya laat weten wel open te staan voor alle advertentiespots die de Vlaamse Gemeenschap wil plaatsen in verband met een globale preventiestrategie. De zender meent een aangewezen medium te zijn, zowel qua impact als qua context, om de Vlamingen te overtuigen te stoppen met roken. Dat was meteen al een sollicitatie. Maar uit het antwoord van deze zender kunnen we afleiden dat de

Keulen

Stichting Rodin nog niet heeft gevraagd een spot te plaatsen.

Het is vandaag dus heel moeilijk om samenwerking met die Stichting Rodin te verbieden. We hebben daar doodeenvoudig de wettelijke basis niet voor. Dat geldt ook voor andere organisaties. Waarom zouden ze er dan niet mee samenwerken? Ik heb al verwezen naar de gedragscode van minister Vogels. Ik zal minister Byttebier opnieuw aanschrijven over deze materie en haar de bekommernis signaleren die leeft in deze commissie. Het is dan aan haar om misschien een code of gedragslijn vast te leggen.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de minister, ik dank u. De heer Roegiers heeft er in de commissie voor Welzijn nog mee voor gepleit om hier afstand van te nemen, en er liefst tegen in te gaan. Het jammere is natuurlijk dat naar verluidt een federaal minister dit zou hebben gestimuleerd. We hebben inderdaad geen aanwijzingen dat daar fouten zijn gebeurd, maar de contracten die afgesloten zouden zijn tussen de tabaksfirma's en de stichting worden toch niet publiek gemaakt. We krijgen daar geen inzage in. Men kan dus steeds vermoeden dat sommige dingen niet in orde zijn.

Ik neem er akte van dat u verklaart alleszins de bekommernissen van deze commissie over te zullen maken aan de zenders. Ik begrijp dat u erg wantrouwend staat tegenover dit soort dingen, zowel in naam van uw partij als in naam van de regering. U wilt de zenders sensibiliseren, zodat ze zich ervan bewust zijn dat u hier toch heel veel vragen bij hebt. Ik heb dat echter niet gehoord in het antwoord van minister Van Grembergen. Zowel wat jeugd als wat onderwijs betreft, heb ik datzelfde engagement niet gehoord. Dat betreurt ik. Ik kan begrijpen dat u stelt dit niet te kunnen verbieden, daar we te maken hebben met de vrijheid van vereniging. Maar de overheid kan dan nog steeds sensibiliseren. Minister Vanderpoorten zegt dat dit het enige is wat ze kan doen, maar ik hoor haar niet zeggen dat ze dit ook zal doen. Misschien stond dat in haar antwoord, maar dan niet zoals u het stelt.

Men zegt dat de jongerenorganisaties wel verstandig genoeg zijn om zelf te beslissen. Dat kan ik me voorstellen, maar ze moeten eerst wel worden geïnformeerd. Had ik dit dossier niet gevolgd in de pers, dan had ik al evenmin geweten waarvoor de Stichting Rodin staat. De informatieverstrekking aan en sensibilisering van jongerenorganisaties blijft ik een belangrijk punt vinden. Ik betreurt dat ik dit, wat de sectoren van de jeugd en van het onderwijs betreft, niet op dezelfde manier hoor als wat u zegt over de zenders. We moeten, verder uitgaand van de aanbevelingen van de WGO, bekijken hoe we dit strikter kunnen maken en hoe we weerwerk kunnen bieden dat verder gaat dan alleen maar sensibiliseren en waarschuwen, en dat daadwerkelijk ingaat tegen organisaties als de Stichting Rodin.

Minister Marino Keulen : De andere ministers kunnen zich natuurlijk het beste zelf verdedigen. U moet dit echter ook in de context zien. Niemand kan bewijzen dat de Stichting Rodin een slechte werking heeft. Zolang een organisatie wettelijk niet verboden is, is het moeilijk voor ministers om de samenwerking met een dergelijke organisatie te verbieden. Iedereen deelt de bekommernis dat we jonge mensen van het roken moeten afhouden. Iedereen is daar veel aan gelegen. Maar, mevrouw Becq, op een bepaald ogenblik moet men weten hoe ver zijn actieradius reikt. Ik zal uw bekommernis medelen aan de ministers Vanderpoorten en Van Grembergen.

Ik wil wel een nuance aanbrengen. Het is niet zo dat ze vinden dat we maar moeten laten betijen. Ze zeggen alleen dat hun mogelijkheden terzake beperkt zijn. Als morgen de minister bevoegd voor volksgezondheid de Stichting Rodin verbiedt om antibakscampagnes te voeren, dan is het natuurlijk heel eenvoudig. Dan is er een wettelijke basis om aan scholen en jeugdorganisaties te zeggen dat samenwerking niet toegelaten is. Maar zolang die er niet is, kan dit niet. Wat de werking van de Stichting Rodin betreft : die komt niet echt geloofwaardig over, gezien de bron van de financiële middelen van die stichting.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 14.31 uur.*
